

AİLE MAHKEMESİ SOSYAL HİZMET UZMANI

Röportajı Yapanlar: Tuğçe Badem-Selda Taner*

1)Aile Mahkemesi'nde davası olan tarafların sosyo-ekonomik durumları nasıldır?

Belirli bir ayırım yapmak mümkün değil. Her türden sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyden insanlar dava açabiliyor. Aslında önemli olan tarafların birbirine bağılılıklarıdır. Düşük ve yüksek gelir kesimlerinden dava açanların oranları birbirine çok yakın. Bunun nedenlerinden biri de şiddetin büyük çoğunlukla tolere edilmesi. Bu şiddet yalnızca fiziksel olarak değil psikolojik (evle ilgilenmeme, gördüğü aile baskısı sonucunda kendi ailesine de baskı uygulaması vs.) olarak da karşımıza karşı çıkabiliyor.

2)Kadının eğitim düzeyi, bir mesleğe sahip olup olmaması dava açmasında etkili mi?

Evet, tabi ki etkili. Eğitimli kadın, daha düşük fiziksel şiddet(itme kakma) ve kötü söz, hakarete bile uğrasa dava açıyor, göz ardı etmiyor. Ancak eğitimsiz kadın bununla daha geç yüzleşiyor. Genellikle son aşamaya kadar dayanıyor. Aslında bir çok Avrupa ülkesinde, gelişmiş sosyal hizmetler var. Dava açılmadan önce sosyal hizmet uzmanına gidiyor. Türkiye'de ise sosyal hizmet uzmanları dava açıldıktan sonra sürece dahil oluyor, bu ise bizim yapabileceğimiz açısından çok geç bir aşama. Süreç ilerlemeden çözüme ihtimali ortadan kalkıyor. Bu nedenle genellikle velayet konusunda etkili oluyoruz.

Bu sistemin en temel sorunlarından biri psikolojik boşanmanın olmaması. Fiziksel şiddet yoksa, psikolojik şiddet (kötü söz, küfür) söz konusuysa bunun dava sürecinde kanıtlanması çok zor oluyor. Örneğin, kadın ya da erkek sevmiyor, fakat sadece buna dayanarak boşanma söz konusu olmuyor, bu insanlar birlikte yaşamak istemiyor. Boşanma davası reddedildiğinde 3 yıl boyunca boşanma davası açamıyorlar, bu da çok önemli bir sıkıntı. Aile terapisi yapmıyoruz, çünkü bunun için koşullar yetersiz. Bizim yaptığımız şey, tanımlama ve profesyonel yardım için yönlendirme. Velayet, kişisel ilişki(daraltılması, genişletilmesi, kaldırılması) , evlat edinme konularında doğrudan görev alıyoruz. Bakanlık, AB uyum süreciyle böyle bir uzmanlık açtı, fakat temellendirmedi. Psikolog, pedagoğ, sosyal hizmet uzmanlarının görevleri bile tanımlanmamış. Hakimler genellikle kadına yönelik şiddet dosyalarını bize göndermiyor, biz daha çok çocukla ilgileniyoruz, bu tür konularda önlemler alıyoruz. hatta bu tür davalarda çocukların okul durumlarını da takip edip rehberlik araştırma merkezlerinden bilgi alıyoruz.

3)Aile baskısıyla dava açanlar var mı, siz bu taraflara nasıl yardımcı oluyorsunuz?

Evet, var. Buradaki temel sıkıntı, birey olmadan evlenmek. Aile baskısıyla evlenenler genellikle aile baskısıyla boşanıyorlar. Özellikle kadının ailesinin ekonomik durumu uygunsa durumu iyileştirmeye çalışmadan boşanmaya zorluyorlar. Erkeğin ailesi de kadını ezebiliyor. Aile baskısıyla dava açanlar erkekler olabiliyor.

---

* AÜ Hukuk Fakültesi 2011-2012 Öğretim Dönemi Öğrencileri

4)Ayrıca tem tersi bir durumda, aile baskısı gördüğü için boşanma davası açamayan ya da buna rağmen açıp dışlananlar var mı?

Evet, var, özellikle kadınlarda. Kadının kendi ailesinde, babasının eşine ya da çocuklarına uyguladığı bir şiddet varsa, bu durum onu son aşamaya kadar dayanmaya zorluyor. Baba da kızının şiddet görmesini normal karşılıyor, kadın şiddetten kaçıp ailesinin sığındığında da onu kocasının yanına dönmeye zorlayabiliyor. Bu durumda erkekte “buna rağmen geri döndüyse...” düşüncesi oluştuğu için evdeki şiddet daha da artıyor. Aile baskısı nedeniyle boşanma davası açamayan erkekler de var. Ancak genellikle kadınlardan bahsediyoruz, çünkü şiddet gören büyük çoğunlukla kadınlar.

5)Nafaka ile ilgili davalarda, nafaka miktarı konusunda, tarafların sosyo-ekonomik durumunu belirlemede sizin bir etkiniz var mı? Yoksa olmalı mı?

Sosyal hizmet uzmanı olarak eve gittiğinizde her şeye bakmalısınız. Biz sosyal inceleme için daha çok eve gidiyoruz, çocukların mahkemelere gelmesini istemiyoruz. Ayrıca evde inceleme yapmak, tarafların hangi ortamda yaşadıklarını keşfetmek için de çok önemli. Evle ilgili izlenimlerimizi rapora yazıyoruz. Ama burada önemli olan hakimin bizim verdiğimiz bilgiyi nasıl kullanacağıdır. Hakim bu bilgileri alıp nafakaya hükmedebilir. Evin ve evdeki yaşantının durumu hakkında birçok tasvirde bulunuyoruz. Örneğin, tarafın o evde yaşayıp yaşamadığını anlamak için kişisel eşyalarını, giysilerini bile kontrol edip, rapora geçirebiliyoruz. Bizim işimiz, hakime kürsünün ardından göremediklerini göstermek.

6)Tebdir kararı istenen davalarda tarafların sosyo-ekonomik durumu diğer davalara göre farklılık gösteriyor mu?

Tebdir kararı verilmiş bir dosya geldi mi size? Ne tür izlenimler edindiniz?

Evet, geldi. Ama bu konuda birçok sıkıntı var, düzenlemenin iyi kötü tarafları var. Aciliyet gerektiren bir durum. Birçok hakim risk almamak için hemen koruma veriyor. Bu doğru, ancak sonrasında dosyayı bize gönderen çok az hakim var. Tebdir kararı verildikten sonra “ bu aile için neler yapılabilir, ne tür önlemler alınabilir” gibi talepler pek fazla gelmiyor. Hakim tebdir kararı verdikten sonra, sosyal hizmet uzmanlarına gönderse, ailenin durumu hakkında bizlerden görüş istese ve kararı bir daha gözden geçirse daha iyi olabilir. Böyle bir durum sisteme aktarılmış değil. Bunu bir sıkıntı olduğunu düşünüyorum.

7)Şiddet uygulayan tarafın eğitim ve sosyo-ekonomik durumu nasıldır?

Orta ve alt gelir gruplarından daha fazla şiddet uygulayan çıkıyor, yani bize gelen dosyalarda durum böyle. Ancak bu üst gelir gruplarından insanların şiddete başvurmayacağı anlamına gelmiyor. Bu gelir gruplarından insanlar sorunu kendi aralarında çözmeyi (şiddet olsa bile) daha çok tercih ettikleri için daha az karşılaşıyoruz. Alt gelir gruplarında da, şiddet daha çok katlanılabilir bir durum olarak görüldüğünden son duruma gelmiş vakalarla karşılaşıyoruz. Ve alt gelir seviyesinde şiddet gören mağdurların birçoğu ize gelmiyor.

8)Adli yardım talebi konusunda bir rolünü var mı?

Aslında yok. Muhtardan fakirlik belgesi vs. alınıp baroya başvuruluyor. Dolayısıyla bu durum baroyla ilgili. Bazı avukatlar da bu durumdaki davalarla pek fazla ilgilenmeyebiliyor. Bu da mağdurun bir kez daha mağdur olmasına sebep oluyor.

9) Velayetin belirlenmesi aşamasında neler yapıyorsunuz?

Yaptığımız incelemeler sırasında, ailenin yaşantısını nasıl düzenlediğini, kadının ve erkeğin çalışma saatlerini araştırıyor ve buna göre görüş bildiriyoruz. Çocuğun okul düzenini bozmamaya çalışıyoruz. Hakimler de bizim belirttiğimiz bu görüşü çoğunlukla dikkate alır, değiştirmezler. Kararlarda belirtilen görüşme saatleri birer şablon değil tabi ki, taraflar anlaşabiliyorlarsa istedikleri kadar çocuklarını görebilirler biz uzlaşılamayan durumlar için belirleme yapıyoruz.

10)Raporlarınız, görüşleriniz hakimler tarafından ne ölçüde dikkate alınıyor?

Uzman kendini geliştirmişse, mesleğine hakimse, bir süreci uzun, kısa vadede derlendirebiliyorsa, toplumu tanıyorsa, psikoloji, sosyoloji, pedagoji açısından bakabiliyorsa raporları hakim tarafından daha çok dikkate alınacaktır. Hakimle uzman arasında hiyerarşiden çok işbirliğine dayalı bir ilişkinin kurulmuş olması da önemlidir raporların dikkate alınabilirliği açısından. Ankara'da böyle bir sorun yok. Daha çok taşrada var. Deneyimsiz sosyal hizmet uzmanının atanması (örneğin eğitim fakültesini bitirmiş, meslek bilgisi olmayan kişiler atanabiliyor.) ya da sosyal hizmet uzmanının tek başına görevlendirilmesi onun güvenilirliğini azaltan sıkıntılardan birkaçı.

